

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

XLI ЗАСЪДАНИЕ, СРЪДА, 21 МАЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на Н. Сукнарова — Начало въ 2 часа и 15 минути подиръ пладнѣ.)

Председатель: ще се чете списъкътъ.

Секр. Золотовъ: (Чете списъкътъ:) Тая заранъ отсъстваха: Христо Стояновъ, Гинчевъ, Расолковъ, Иосифъ Ковачовъ, Карапетровъ, П. Горбановъ, Стаменъ Христовъ, Тасе Станковъ, Симидовъ, Д-ръ Молловъ, Тодоръ Балабановъ, Даскалъ Тодоръ, Попъ Драгановъ, Стамболовъ, Живковъ, Тошковъ, Д-ръ Брандъ, Кирковъ, Д-ръ Антоновъ, Тодоръ Бурмовъ, Теодоровъ, Д-ръ Минчовичъ, Драганъ Цанковъ, Начовичъ, Костаки Боюклуолу, Василь Поповичъ, Болѣрски.

Председатель: Отъ 172 Депутати, 37 касирани и упразднени, 27 отсъствуватъ, всички 64, присъствуватъ 108, повече отъ половината. Засъданието се отваря. Ще се чете протоколътъ на 36 засъдание.

Секр. Даневъ: (Чете протоколътъ на 36 засъдание:)

Председатель: Има ли нѣкой да забѣлжи върху четенийтъ протоколъ?

Митр. Мелетий: Желая, точно да се запише, че поменхтий Хаджи Бекиръ е подарилъ това мѣсто. Именно да се каже: мѣстото на което е зданието на Народ. Събрание, т. е. че това мѣсто принадлежи на Народното Събрание. Това да се земе въ внимание.

Секр. Даневъ: Намъ не бѣше ясно.

Митр. Мелетий: За това го казахъ по ясно.

Да не се мисли за друго мѣсто.

Геровъ: Азъ говорихъ, за солта, а сега глѣдамъ, че въ протоколътъ се не споменува моето име.

Даневъ: Намъ е по важно приемванието на предложението, отъ онова, което се говори отъ страна на представителитъ за или противъ. Това съдържатъ стенографическитъ протоколи, дѣто е изложено всичко подробно.

Баларевъ: Азъ ще забѣлжи на Г-нъ Герова, че ако всичкитъ представители заявяваха такива претенции, то трѣба да пишимъ стенографически протоколи.

Геровъ: Азъ нѣмамъ никакви претенции, но желая да се забѣлжи, както за едного, така и за друго.

Славейковъ: Азъ виждамъ излишността и на двѣтъ тия бѣлжки, и за това желалъ бихъ да се прекратятъ. За първата съмъ убѣденъ, че Хаджи Бекиръ, като не можалъ да земе нищо назадъ, харизалъ го е. А сѣщо тѣй сѣ и възраженията на Г-нъ Герова и Баларева излишни, защото ние имаме стенографически протоколи.

Тодоровъ: Чудни ми се виждатъ думитъ на Г-нъ Славейкова, който казва: „Като неможилъ нищо да земе назадъ“. Човѣкътъ го подарява да се построи здание за Народното Събрание и ние трѣба да му благодаримъ.

Славейковъ: Да възразя е излишно.

Секр. Золотовъ: (Чете 37 протоколъ.)

Председателъ: Има ли нѣкой да забѣлѣжи църху четениятъ протоколъ?

Мин. Гюзелевъ: Тая заранъ се четоха предложенията и изложиха се мотивитѣ, които да съставляватъ това предложение. Казахъ, че у насъ съществуватъ дво и четвѣрокласни училища, реалки, класически гимназии и духовни семинарии. Тѣхнитѣ програми сѣ така наредени, щото една друга нѣматъ никакво отношение по между си. Така щото ученикъ, който е билъ въ нѣкой класъ на четвѣрокласното училище и иска да продължава въ друга една гимназия, то той не може да бѣде приетъ въ съответствующий класъ, на оная гимназия, защото програмата не отговаря на тая гимназия, отъ която той е дошелъ. За това е желателно да се приспособятъ програмитѣ да иматъ съответствие по между си. Освенъ това казахъ, че въ гимназия реална, или класическа и духовна семинария знанията сѣ специализирани още отъ първийтъ класъ. Така, че ще е предназначено на ученикъ да бѣде реалистъ, или класикъ или да постигнѣ въ духовно звание и тѣй нататкъ. Това е несподобно, да обрѣчамъ ученикъ отъ млади години на извѣстна специалност. Освенъ това казахъ, че училищата се откриваха отъ правителството, безъ да има нѣкоя опредѣлена цѣль. Въ сѣщото време трѣба да земемъ въ внимание това, че за нашитѣ първоначални училища, трѣба да приготвимъ учители. Това нѣщо мисля, че съзнаваме всинца и никой нѣма да го отрече. Послѣ казахъ, че нѣкои училища се отварятъ на такива мѣста, на които не трѣба да се отварятъ, а трѣба да се отворятъ на мѣста, дѣто да бѣдатъ повече полезни. На истина у насъ се отвориха 2 класически гимназии, за които нѣмами достаточенъ персоналъ и предвижда се, че немогътъ да се развиятъ по горнитѣ класове. Това нѣщо забѣлѣзвамъ и за семинарията. Като имамъ предъ видъ всичко това, правя слѣдующитѣ предложения. (Чете предложенията четени въ сутрѣшното 40 засѣдание.)

Митр. Мелетий: Само ще забѣлѣжж заради Самоковската семинария. Ако да се упраздни тѣзи семинария, то тя може да се помѣсти на друго мѣсто. Г-да, минута ще дойде когато църквата и народа лице съ лице ще говорятъ за най-важнитѣ работи. Нравствеността опадва, тъмницитѣ се напълнятъ Г-да, и отъ всякиятѣ страни духовенството се напада за не образованието му. За Архиперии се искарватъ чловѣци не достойни. Всички знаятъ, че положението на духовенството е несподобно, а неговата надежда е възможность, да имамъ училища за приготвление на добри пастири, които да проповѣдватъ Словото Божие, и да бѣдѣтъ водители на народа. До сега у насъ такива училища е нѣмало. По-

койнитѣ Пр. Иларионъ основа при Търново Лѣсковската семинария. Руското управление основа втора семинария, именно Самоковската, и поддържа отворената при Лѣсковецъ. Ако да се пренесе Самоковската семинария другадѣ, азъ нѣма нищо да кажа. Но една семинария за цѣль българскій Народъ е недостаточна. Ние сме длѣжни въ нашето Княжество да приготвимъ пастири достойни. Ние имамъ и нравствена длѣжностъ да приберемъ и отъ други още не освободени страни именно отъ Македония момчета, за да се приготвятъ за свѣщенна цѣль, както и ние сме имали въ Россия такова прибѣжище. Но сега да се упраздни Самоковската семинария, азъ никакъ не съмъ съгласенъ, но съмъ на мнѣние, че е потребно да бѣдѣтъ даже 3 семинарии и да дадемъ единъ курсъ на свѣщеннитѣ лица, така да немогътъ да бѣдѣтъ свещенници, които нѣматъ достаточенъ свѣтско и духовно образование. Ако искаме да бѣде духовенството ни ръководителъ на народа, то може само тогазъ да стане, ако то има потребното образование. Българскій народъ съ това нѣма нищо да загуби, но ще спечели. Азъ моля Народното Сѣбрание, обръщамъ се г-да! къмъ вашата свѣщенна совѣсть, къмъ вашия патриотизмъ, не само да се не упразднява Самоковската семинария, но да се направи още една, за да видимъ добри пастири, които да бѣдѣтъ добри водители на народа.

Мин. Гюзелевъ: Азъ именно казахъ, че у насъ има 2 семинарии, тѣ немогътъ да съществуватъ. За това трѣба да усилимъ едната. Азъ съмъ на мнѣние, да се усили Лѣсковската; да се нареди тя добръ, за да излѣзватъ дѣйствителни свещенници, както каза Негово Преосвѣщенство. Ако ще имамъ 2 семинарии, ще бѣдѣтъ слаби и успѣхътъ ще бѣде лошевъ. Слѣдъ 3, 4 или 10 години можемъ да откриемъ друга споредъ нуждата. Но ако се откриятъ на веднѣжъ, ще бѣдѣтъ много слаби, както сѣ и сега.

Председателъ: Има ли нѣкой да говори въобще върху предложението? Когато ще се чете отдѣление по отдѣление, тогава може да се разиска подробно.

Кирковъ: Г-нъ Министръ направи нѣколко предложения. Самия базисъ на този законопроектъ ще ни заведе къмъ една не нормалность, която и днесъ у насъ съществува. Едни отъ предложенията трѣба да се уравниятъ така, щото да има пѣтъ отъ едно училище въ друго. За това трѣба да бѣдѣтъ тѣзи предложения разлѣдани отъ хора специалисти, за да се види, какъ могатъ да изпълнятъ дѣцата своето образование въ 3 или 4 години. Ако правимъ законъ за училища, то трѣба повече да го размислимъ, защото това е най-тежкия въпросъ, и най-тежкото бремене лѣжи на шията на Министра на

Проевѣщението. За това трѣба и ние да промислимъ поветко за него. Моето мнѣние е да се отложатъ тѣзи предложения до идущата сесия. Да се въложатъ въ това време на една комисия, която по обстоятелствено да разгледатъ програмитѣ и предмѣтитѣ, които ще се преподаватъ, и тогава ще видимъ, какви школи ще ни бѣдѣтъ нужни.

Мин. Гюзелевъ: Това, щото каза г-нъ Кирковъ е вѣрно и разумѣва се само по себѣ си, но чини ми се, че това което предлагамъ, не сѣмъ го направилъ не обмислено. Още отъ заранъ казахъ, че училищата се отварятъ въ Септемврий мѣсець, а сесията презъ втората половина на Октомврий. Слѣдователно, ако останатъ за другата сесия, тогава училищата ще останатъ сжщитѣ за бѣдѣще и ще вървятъ по тази программа, която сжществуватъ сега и въ която намирами недостатѣци, за които именно тѣзи предложения сж направени, за да се отстранятъ тия недостатѣци.

Грънчаровъ: Синца познаваме важността на този предмѣтъ, за да наредимъ нашитѣ училища тѣй, щото наистина отъ тѣхъ да излѣзе онова, което очакваме. Онова, което каза г-нъ Кирковъ, е право, но работата е, че учебната година се захваща въ Септемврий, а сесията въ Октомврий мѣсець. Ако не наредимъ сега училищата си, то тѣ презъ цѣлата учебна година ще кѣцатъ както и сега. Азъ мисля, че нито единъ депутатъ не ще да се обѣгласи да бѣдѣтъ училищата ни тѣй както сж сега. Предложенията пакъ, които показа г-нъ Министръ, сж за временното положение на нашитѣ училища, до дѣто не се изработи единъ законъ отъ Народно-то Сѣбрание съ пълно съзнание. Народното Сѣбрание трѣба сега да разгледатъ тѣзи предложения и въ идущата сесия ще разгледатъ специално законътъ за училищата, а сега да се задоволимъ съ временното подобрѣние.

Кирковъ: Азъ разбирамъ, че едно или двѣ предложения могатъ да се приѣматъ. Именно за обезпечението на школѣтъ отъ общинѣтъ. Но да пренасяме училищата отъ единъ градъ въ другий, това е друго нѣщо. Ако искаме да видимъ отъ училищата си успѣхъ, то може 10 години да се минатъ за да го видимъ. Но съ една или двѣ крачки напредъ, не ще да направимъ голѣмъ прогресъ.

Тодоровъ: Азъ мисля, че най добръ ще бѣде този въпросъ да не остава за идущата сесия, но да се даде сега на една комисия, която за 2 или 3 дена да представи своя докладъ.

Ст. Поповъ: Азъ мисля, че нашитѣ училища не страдатъ отъ програмитѣ, но по недостатѣкъ на учители или по недостатѣкъ на сръдства. Съ онѣзи програми не сме още направили практика, за да видимъ, приложими ли сж, или не. Ние по добръ ще

направимъ да осигоримъ сръдствата, съ които е възможно да снабдимъ училищата си съ добри учители; а преустройването да остане за бѣдѣщото време, когато ще се изучи по специално и по подробно въпроса.

Мин. Гюзелевъ: Както виждамъ, всичкитѣ затруднения се състоятъ въ това, че си представятъ нѣкои, че въ училищата ставатъ коренни преобразования. Работата не е тѣй. Предмѣтитѣ, които тукъ сж означени, тѣ сж сжщитѣ, които сж въ нашитѣ сжществующи програми. Работата е да се свържатъ училищата така, щото да иматъ нѣкои отношения по между си. Ние имаме сега четворокласни и двокласни училища. Имаме и реални, и гимназиални училища; но тѣ всички поветчето сж основани по подражание и нищо повече. Предмѣтитѣ сж сжщитѣ. Само се иска да има нѣкое отношение между тѣзи училища.

Т. Станчовъ: Азъ разбирамъ важността на този въпросъ, и мога да се съглася, че нашитѣ училища страдатъ отъ нѣмание учители и сръдства. Но тѣ сж външнитѣ страдания; а вътрѣшнитѣ страдания, които сж душата на училището, тѣ сж, г-да, програмитѣ. Дѣца не приготвени, които излѣзватъ отъ село, гуждами ги въ реално училище, дѣца, които не знаятъ да четатъ, рание ги учимъ за меридианитѣ и нѣмски язику. Съ това дѣйствования противъ тѣхнитѣ умственни сили и съ това убивамъ невиннитѣ дѣца. Сръдства били потрѣбни, учители били потрѣбни; но когато програмата не отговаря на силитѣ и способността на дѣцата, тогава сѣ всичко на празно. Ние не трѣба да отлагаме преобразованието, защото това е душата и живота на училищата. Азъ говоря отъ практика. Имаме 120 ученика въ I класъ; учиха се, мяхиха се и най сѣтнѣ всички пожелѣха и се разболѣха. Това бѣше слѣдствие че предмѣтитѣ бѣха далечъ отъ тѣхната способностъ. Заради това се съгласявамъ, за да не направимъ по голѣма грѣшка отъ она, въ която днесъ се намирами, да дадемъ предложенията на г-на министра на една комисия, която да ги размисли добръ, и утрѣ или други денъ да представи своитѣ свѣдѣния на Народното Сѣбрание. Инакъ ще влѣземъ въ по-голѣма грѣшка, отъ колкото сме днесъ. Да се чете сега членъ по членъ и ще видимъ, кои предмѣти ще могатъ да се разискватъ сега; а които пакъ не могатъ, ще ги дадемъ на комисията да ги разгледатъ.

Икономъ Попъ Тодоръ: Г-нъ Кирковъ когато възражаваше върху предложенията, каза, че като съдържаватъ въ себе си твърдѣ важни предмѣти за разискване, добръ би било да се отложатъ и да се избере една комисия, която специално да ги изучи, а въ идущата сесия, колкото е възможно да ги предложатъ на Народното Сѣбрание, за да се

направи законъ. за училищата. Върху това нѣмамъ нищо да кажа, защото съзнавамъ важността на предмѣта. Само съ това не се съгласявамъ, да се отлага този въпросъ, този жизненъ въпросъ. Г-нъ Т. Станковъ каза, че били програмитѣ недостатъчни; но да остане това като второстепенно или третостепенно. Първо нѣщо, което ни трѣба, това сж учителитѣ. Дѣ ги учители? Ние знаемъ до сега каква трудностъ имаше, за да се снабдятъ училищата съ учители. Знаемъ колко учителски сили погълна управлението и знаемъ каква способностъ иматъ учителитѣ, които останаха. Дайте на училищата учители и тогава ще видите, дали ще отговарятъ на нуждитѣ. Предложението на г-на министра съдържа и това, че трѣба да се отворятъ приготвителни училища за учители. Това не зная, какъ може да се отложи. Народното Събрание впрочемъ ще се произнесе за това, но това е необходимо. Намъ предложи да обучимъ учителитѣ си. Трѣба да се отворятъ курсове въ едно, двѣ, или три мѣста, за да се приготвятъ учители. Ние трѣба да глѣдаме да се поправятъ нашитѣ училища, като образуваме нашитѣ учители. За това се съгласявамъ съ ония г-да, които предлагатъ този въпросъ да се неотлага за другата сесия, но още сега да се разглѣда. Да се разиска така въчки членъ особно, или да се опредѣли една комисия отъ 4 или 5 лица, която въ единъ или два дена да направи своитѣ бѣлѣжки върху тѣзи предложения и да ги представи на разискване на Народното Събрание. Тогава да се приематъ, и да свършимъ този въпросъ.

Г-нъ Кирковъ: Г-нъ Министръ намираше въ това, че николитѣ се намирали въ ненормално положение по програмитѣ, и били такива, че превипшавали силитѣ на ученицитѣ. Азъ мисля, че не е така. Програмитѣ сж копирани отъ рускитѣ училища, и тѣ иматъ своето основание. Ако да се изпълняватъ тѣзи програми въ Россия, то могли би да съществуватъ и у насъ, ако да има момчета, които постигватъ въ първийтъ класъ на гимназията, или на други учебни завѣдения, съ достаточни знания. Самата система показва какъ трѣба да е приготвенъ единъ ученикъ, който да влѣзе вътрѣ. Намъ не ни трѣба да измисляме нова система. Азъ по обичамъ да копираме отъ други, защото една държава като Россия, която 1000 години съществува, взе своитѣ програми отъ Пруссия. Системата за ученето не е шаякъ да го кроишъ съ ножици. Трѣба да се глѣда на опитъ. Оригиналността е много опасна. За това предлагамъ да се отложи този въпросъ, за да се изучи по добръ и подробно.

Мин. Гюзелевъ: Г-нъ Кирковъ каза, че програмата била копирана отъ рускитѣ програми. Азъ не съмъ го казалъ. (Кирковъ: Азъ отъ себе

си го казахъ.) Последъ г-нъ Кирковъ напире на това, че това било нѣщо оригинално. Това не е никакъ оригинално. Ние сми до сега имали въ училищата си предмѣти, които се споменуватъ въ предложението. Тия сж сжщитѣ, които се преподаватъ въ нашитѣ главни училища, и азъ не виждамъ тука никаква оригиналностъ. Единственната оригиналностъ е, че необричамъ дѣцата още отъ първийтъ класъ на специалностъ. Колкото и да обмислимъ този въпросъ, то все дохождаме до това начало, че въ до сегашната система е била една грѣшка, защото дѣтето още отъ малолѣтностъ водимъ къмъ една специалностъ, безъ да се справимъ съ неговото желание.

Мит. Мелетий: Не е чудно г-да, различно да се разиска въпросътъ. Най-важното нѣщо въ свѣта сж училищата. Г-нъ Министръ каза, че коренно изменение въ училищата не предлага, а временно нѣщо, но което е необходимо. Кой не ще да се съгласи г-да, да види бѣдѣщиятъ свещенникъ, и юристъ, и классикъ съвмѣстно да се приготвяватъ за практическитѣ животъ на народа? Има царства г-да, дѣто се мразятъ помежду си ученицитѣ отъ различни училища. Освѣтъ това виждамъ нещастие за ученицитѣ, когато не съществува една нормалностъ, едно съотношение нормално между относителнитѣ классове били въ духовни, били въ свѣтски училища. Ние трѣба да почнемъ да учимъ дѣтето тѣй, щото съ това да го приготвимъ за способенъ човѣкъ въ свѣта. Последъ като се развиятъ способноститѣ му и когато видимъ на кждѣ клонятъ душевнитѣ и тѣлесни сили на ученикътъ, тогава да си избере своето бѣдѣще занятие. Г-нъ министръ предлага това да има правилно съотношение между училищата. Това не може никой да отрече, че съ това се улесняватъ ученицитѣ. Не може на пр. нѣкой ученикъ по климатически причини да живѣе на едно мѣсто, но трѣба да живѣе другадѣ; той иска да бѣде въ сжщиятъ класъ, както е билъ и въ другото училище. Това може само тогава да стане, когато програмата ще бѣде съответствена въ училищата. За това виждамъ тѣзи предложения твърдѣ добри и трѣба да се приематъ.

Цановъ: Всички сми съгласни, че въпросътъ за училищата е единъ отъ най-важнитѣ, и че училищата сж животътъ на единъ народъ. Ако могатъ училищата добръ да се наредятъ, тогава и състоянието на народа ще се улучшава; ако ли пакъ училищата сж лоши, и състоянието на народа пропада. Азъ съмъ съгласенъ съ г-на Киркова, че предмѣта е важенъ и, за да го разглѣдаме, изисква се зрѣло обсъждане. Не съмъ само съгласенъ да се отложатъ предмѣтитѣ, които се представяватъ. Любопитенъ съмъ билъ, и съмъ влизалъ въ училищата, и твърдѣ добръ знамъ, въ какво състояние се

намирамъ. Ние г-да, сега едвамъ можемъ да кажемъ, че имамъ училища. Ний имамъ едни завѣдения, но това не сж училища. За това е необходимо да се приематъ нѣкои предложения, и трѣба да се направи нѣщо, да се помѣнава и за програми. Знаемъ, че отъ програмитѣ има голѣми затруднения въ училищата. Всѣкий учителъ има своята програма, и така се случва, щото нѣкои ученици сж учили 5—6 пѣти Числителницата и не сж можали да научатъ нищо, като сж се мѣнявали учителитѣ. Единъ учителъ ми казваше, че преподавалъ Славянска Грамматика. Азъ го попитахъ дали е свършилъ Българската Грамматика. Той ми каза, че я свършилъ до словосъчинението. Питахъ го защо не преподава и друго по нататѣкъ, той отговори, че друго незнае, и че до тамъ е свършилъ. Тогава каква Славянска Грамматика може той да преподава? Разбира се, безъ семинария не можемъ да имамъ и учители, защото нѣма отъ дѣ да ги земемъ. Сегашнитѣ учители сж повечето неспособни, а способнитѣ, които бѣха, занимаватъ правителствена служба, така, щото останаха само 3-то и 4-то степеннитѣ учители. Менѣ ми се чини, че, когато се отвори военното училище, стана голѣма грѣшка, че не се отвори и училище за учители. А още по-голѣма погрѣшка ще стане, ако ще продължаваме по досегашното направление. Въпросътъ е важенъ и най-добриятъ ще бѣде, ако изберемъ едра коммисия, която да разгѣда въ кратко време тѣзи предложения и да ги представи въ едно отъ бѣджитѣ заседания.

Славейковъ: Всинца говоримъ, че въпроса е важенъ. Азъ ще кажа, че и всички други въпроси сж важни, били тѣ малки или голѣми, щомъ тѣ се касаятъ до живота на народа. Дѣйствително най-жизненния въпросъ е въпроса за училищата, на който до сега не се е обърнало толкось внимание. Всичко, което се говори за семинариитѣ, тоже е важно, но училищата за учители, това е по важно. Но ние само признаваме важноста, безъ да пристѣпимъ къмъ рѣшение, безъ да разгѣдаме какъ по-скоро да се приложи въ дѣйствие. Това което е най-нуждното, то се отлага. Азъ мисля нѣкои работи, за които се принуди г-нъ Министръ да ги предложи, да ги не оставяме за другъ пѣтъ; има много и други нѣща, които трѣба да глѣдаме и да ги приложимъ въ дѣйствие; но сега, азъ мисля, че ние съ това не правимъ извънредно преобразование на училищата. Предговорившии каза, че нашитѣ училища страдали отъ нѣкои програми; за това на мѣсто е да се направятъ нѣкои измѣнения въ тѣзи програми, както и г. Министръ въ предложението си споменува. Колгото за премѣстванието на училищата: отъ Бѣлградчикъ да се премѣсти училище-

то въ Царибродъ, това по видимоу, има своето основание; само това може да ни спре, да ли има въ Царибродъ здание, и да ли въ Бѣлградчикъ не е направено. По-сериозенъ въпросъ е за еднообразността на училищата. Азъ съмъ г-да, самоукъ и не съмъ компетентенъ за това. Но 36 год. даскалствование ми е минало презъ главата. Виждамъ съмъ, а особено въ послѣдне време, предъ войната, че голѣма спѣнка имаха ученицитѣ, които отиваха вънъ да се учатъ, по несотвѣтствеността на наукитѣ. Едини училища иматъ два кл., други 4; така, че единъ достига съ наукитѣ, другъ надминава и немогѣтъ да влѣзѣтъ въ съотвѣтствующий класъ; кой о е свършилъ тука 4 кл., на друго мѣсто го приематъ въ 3 кл. Тѣзи именно несобразности да отстранимъ. За това може много да се говори, но азъ обръщамъ вниманието на това, че ако има оригиналност, то това не е толкова странно, като приемемъ само едно възможно преобразование за бѣджитата година; а въ бѣджитата сессия можемъ да направимъ още по-добро промѣнение или поусвършенствование. Въ предложението на г-на Министра въобще нищо не намирамъ като оригинално, нито пакъ коренно промѣнение, което би могло да побѣрка ходѣтъ на училището, тукъ се само предлага еднообразността отъ една страна, съ съобразността, съ положението отъ друга страна; съ това ще направимъ само едно улеснѣние за нашитѣ учители. Това не трѣба никакъ да отлагамъ, защото ако отлагамъ всички сериозни работи, днесъ за тая причина, утрѣ за друга, то не ще да направимъ нищо.

Т. Станчовъ: Въпросътъ е исчерпанъ; моля г-на председателя да пристѣпимъ на дневний редъ.

Председателъ: Има още 5 души да говорятъ. Желаетъ ли Народното Събрание да ги слуша? (Исчерпано). Желаетъ ли да пристѣпимъ къмъ разгѣждане членъ по членъ? (Желаетъ.)

Минист. Гюзелевъ: (Чете първо предложение):

„Вмѣсто двукласнитѣ и четворокласнитѣ училища ще се основатъ трикласни училища съ тригодишенъ курсъ, въ който ще се изучаватъ слѣдующитѣ предмѣти: Законъ Божий, Българский языкъ, Аритметика, Практическа Геометрия, География съ по обширно изучаване балканскитѣ полуостровъ отъ къмъ Географическа и Историческа страна, Естествовѣдение, Рисование, Пѣяние и Гимнастика.

Митр. Симеонъ Преславски: Менѣ ми се чини г-да, че отъ всички предложения, които направилъ г-нъ Министръ, най-важното е това, което се сега чете; именно въ това отношение, че то, струва ми се, ще докара много мъчности, много оплаквания, даже и вредъ. Въ какво състои вредътъ? Предлага г-нъ Министръ, да има въ градоветѣ само

3-класни училища съ 3 годишен курсъ. Да се докара съотношение между училищата по градоветъ съ по-горнитъ училища, и съ други градски училища; но да видимъ какво влияние ще има такова едно постановление. Знаемъ, че ще има въ българското княжество въ Габрово една реална гимназия, една класическа гимназия въ София, двѣ учителски семинарии, една духовна, и то ще каже, че всичкитъ други градове се лишаватъ отъ възможность да се дава на малкитъ дѣца едно образование по-високо отъ онова, което се предполага въ 3 кл. училище. Азъ съмъ съгласенъ да бждѣтъ съставени 3 год. курсове, щото да се улесни постъпването на единъ ученикъ въ тѣзи правителствени училища, а само ще кажа, че дѣцата отъ всичкитъ други градове, ще се лишаватъ отъ едно по-високо образование, защото, колко души ще бждѣтъ въ таково състояние да пратятъ дѣцата си да учатъ въ София или Габрово, или отъ Шуменъ въ Габрово или София? Това образование съ тригодишни курсове, е недостаточно. На единъ ученикъ ще му трѣбватъ три години само да изучи азбуката въ първоначалнитъ училища, и послѣ ще иде въ 3 кл. училище; ще каже, че до 13 год. той ще свърши 3 год. курсъ. Едно дѣте, което свърши на 13 год. възраст, не зная, да ли ще има това познание, не да стане реалистъ, классикъ или свещеникъ, но да ли ще има познание, което му е потребно за да стане занаятчия, търговецъ или общественъ дѣятелъ? Ние имаме нужда отъ реалисти, классици, но имаме нужда и отъ граждани, които да вършатъ работитъ сами и които да иматъ способностъ да изпълняватъ повинноститъ като граждани. Това може да стане, само тогава, когато ще имаме нѣкое по-голъмо образование. Ако се опредѣли, да има само 3 год. курсъ въ едно гражданско училище въ всички други градове, то това е недостаточно и даже е противно за свободата на общинитъ. Да предположимъ, че една община иска да отвори едно 4 кл. училище, защо правителството да ѝ запрѣти, да поддържа 4 кл. учил.? Съ това ще направимъ много дѣца да оставатъ безъ да зематъ надлежното образование. За това, противенъ съмъ на това предложение.

Мин. Гюзелевъ: И азъ съмъ противенъ на това, което каза Н. Преосвещенство. Но азъ никакъ не виждамъ, че градскитъ общини се задължаватъ да отварятъ само 3 кл. училища. Въ законопроекта не е никакъ казано, че трѣба да се приематъ дѣцата на 7 год. въ училището. Тѣ могатъ да бждѣтъ и на 8—9 год., тѣй щото ония, които ще свършатъ 3 кл. курсъ не ще бждѣтъ на 13 год. това никакъ не слѣдва. А това, което говори Нег. Преосв. по напредъ, е едно недоразумѣние. Защото цѣльта именно тука е, ученицитъ, които желаятъ да

свършатъ по-високо учение, да се не лишаватъ отъ възможность да продължаватъ. Ако наприкладъ, въ Ловечъ има 3 кл. училище и мѣстния ученикъ не желае да продължава своето учение, то той е свършилъ и става гражданинъ доста развитъ. Ако ли пакъ пожелае, да продължава, той ще постъпи въ 4 кл. въ гимназията.

Т. Станчовъ: Разбира се, че всѣкий разисква предметъ така, както му позволяватъ умственнитъ сили. И въ този случай, като зададохми въпроса за училищата, разисквами го, както ни стига ума. Единъ тълкува, че споредъ предложението на г. на Министра, не може да има никаква полза отъ нашитъ училища, защото се угрожавала свободата на гражданитъ и, че не се давало на ученика да става много високоученъ. Азъ мисля, че нѣщо съвършено друго трѣба да приведемъ на явѣ. Трѣба да се пита: кога трѣба, на какъвъ начинъ и кои ученици могатъ да постъпватъ въ първий класъ отъ 3-класнитъ училища, отъ дѣ ще се приготвятъ тѣзи ученици? Днесъ знаемъ, има 3 отдѣления въ основното училище, отъ което единъ ученикъ, споредъ дневната программа, се приготвя да постъпи въ една реална, или класическа Гимназия, или въ 2—4 кл. учил. И това прави голѣми мъжнотии на ученицитъ. Сега е въпросъ, да ли отъ това 3-то отдѣление ще се приеме ученика въ 3-то кл. училище? Ако кажемъ да, тогава не съмъ противенъ на това. Единъ ученикъ трѣба съ елементарни науки да постъпи въ това 3 кл. училище гдѣто ще се приготви за реално училище. Но да не е това 3 класно училище като подготвление за реалното училище, тогава нѣма да ги приематъ. Трето-класни училища да има въ всѣки градъ. Но освѣнъ това всѣки градъ е свободенъ да отвори реално училище или гимназия. За това, безъ причина е страха, че ще се ограничатъ градоветъ въ свободата да отварятъ училища. Азъ разбирамъ предложението за 3 кл. училища, че то има за цѣль да приготви способни ученици за едно по-високо училище. Единъ ученикъ, който свърши ще има едно малко понятие отъ наукитъ и ако иска да слѣдва своитъ науки понататкъ, може да постъпи въ по-високо училище и тогава цѣльта е постигната.

Мр. Гюзелевъ: Азъ мисля, за подобро разяснение, да прочетъ слѣдующето предложение: „Программитъ на всичкитъ сръдни учебни завѣдѣния въ княжеството се нареждатъ така, щото тия завѣдѣния да бждѣтъ продължение отъ трикласнитъ училища.

Отъ това се вижда, че ученика, който свърши 3 кл. училище, ще може да иде въ реалното или въ гимназиалното училище. Но, отъ всички тѣзи предложения, никакъ не излиза, че общинитъ се ограничаватъ да отварятъ училища гимназиални и даже по

високи учебни заведения, стига само тѣ да иматъ сѣдства.

Расолковъ: Азъ ще да попитамъ: дали 3-класнитѣ училища ще бждатъ продължение на основнитѣ училища? желателно е да знаемъ и това: щели да останатъ нашитѣ основни училища съ сѣщитѣ програми, и по сѣщия начинъ? Тогава ще можемъ по сигурно да говоримъ за 3 кл. по горни училища.

М-ръ Гюзелевъ: Ние имаме временни правила. Мисля, че се познава програмата на първоначалнитѣ училища, които се предполагатъ, и че едно дѣте за 3 години, може да се научи да чете, пише и смѣта. Тѣзи програми на такова едно училище не влиза въ разсѣждение, защото тука не се отнася. Разумѣва се, че ученикътъ отъ първоначалнитѣ училища, ще влиза въ 3-класното училище.

Стефанъ Поповъ: Въ проекта Г. М-ръ говори, че гимназиитѣ и реалкитѣ ще бждатъ продължение отъ трикласнитѣ училища, това продължение разбирали се тѣй, че ученикътъ като свърши 3-класното училище, ще захване първий классъ отъ гимназията или 4-класъ? Ако да постѣпи отъ 3-класъ ученикъ въ 4 кл. на гимназия, то виждамъ, че ще има мѣжнотии: особенни мѣжнотии пакъ виждамъ въ туй, че единъ ученикъ отъ началнитѣ училища да постѣпи въ 3-класното училище. По напредъ бѣха 2-класни и 4-класни училища; тогава програмитѣ бѣха или полегки или пошироки, отколкото се предполагатъ въ тѣзи три класса. Азъ мисля, че отъ немание по високи училища между първоначалнитѣ учил. и гимназията тѣзи програми бѣха претоварени. Г. Станчовъ усѣща мѣжнотитѣ и тоже се произнесе, че отъ началнитѣ училища ученицитѣ, които влизатъ въ реални, или въ гимназиални училища, усѣщатъ голѣми мѣжнотии. Той обаче забравя, че между реалното и първоначалното училище има 2-класни и 4-класни училища. Сега колко ще бждатъ мѣжнотитѣ, ако приемемъ, че отъ първоначалното училище непремѣнно трѣба да постѣпватъ ученицитѣ въ гимназиитѣ или въ реалкитѣ?

М-ръ Гюзелевъ: Г. предговорившии си представя, незная на кои основания, че 2-класнитѣ 4-класнитѣ училища замѣняватъ редѣтъ, между първоначалнитѣ училища и гимназиитѣ. Това го нѣма. Ученикътъ отъ първоначалното училище постѣпва или въ гимназия, или въ 2-класно и 4-класно училище.

Симеонъ Митр. Преславски: Отъ отвѣта на Г. М-ра неможяхъ да разберж, дали се позволява на общинитѣ да поддържатъ по горни училища отъ 3-класа, но които не ще бждатъ реални, нито гимназии. Ако Г. М-ръ мисли, че на общинитѣ може да се даде едно позволение да поддържатъ единъ по горенъ классъ отъ 3-класа, т. е. ако могатъ да иматъ 4-класно училище, то азъ нѣма нищо да

кажж, но ако общинитѣ се задѣлжватъ непремѣнно да иматъ или 3-класно училище, или реалки, или гимназии класически, тогава, повтарямъ, такова едно искание ще бжде вредително.

М-ръ Гюзелевъ: Не съмъ искалъ да задѣлжж общинитѣ. Ако иматъ сѣдства за поддържане, кой ще имъ каже, че небива да отварятъ училища? Тѣ могатъ да наредятъ 3-класни училища, реалки, гимназии стига да иматъ сѣдства. Нѣма кой да имъ запрѣти. (Гласове: Изчерпано!)

Кирковъ: Въпросътъ е толкова важенъ и не е изчерпанъ. Г. Станчовъ пита: какъ трѣба да разбирами, кой може да постѣпва въ първий классъ на гимназията? Тука се представятъ предмѣти, които да се минаватъ въ 3 години. Азъ нежая, какъ можжтъ тѣзи предмѣти да се минаватъ въ 3 години, когато тѣ сж за една прогимназия; гдѣто тѣ обикновенно се минаватъ въ 4 год.

М-ръ Гюзелевъ: Въпросътъ, който възбужда Г. Кирковъ е другъ. Той казва 3 години били недостаточни. Азъ казвамъ, че 3 години сж достаточни и въ туй съмъ убѣденъ. Аритметиката може да се свърши за 2 години, когато ученикъ е приготвенъ да може свободно да чете, пише и смѣта. Сжщото е и съ Географията и съ др. предмѣти. Тѣ зависжтъ отъ самия обѣмъ на програмата. Напр.: има 2-класни и 4-класни Училища. Въ двукласнитѣ се минаватъ почти сѣщитѣ предмѣти, както и въ 4-класнитѣ, но тѣ сж наредени похжсо, а пакъ въ 4-класнитѣ пошироко. Това се касае до обѣма на самата програма, то е послѣдня работа.

Расолковъ: Моля г-на Министра добръ да ни каже: каква полза намира въ това, че обръща 4 кл. въ 3 кл. училища?

Предсѣдателъ: Ако ще се отправявами само съ питання.

Расолковъ: За да се обясни, защо 4 кл. сега да сж 3 кл. Дали ще бждатъ сѣщитѣ предмѣти въ 3 кл., както и въ 4 кл? Това трѣба да знаемъ за да можемъ свободно да се произнесемъ и тогава ще видимъ дали ще сж достаточни основнитѣ училища за подготвление на 3-класнитѣ, или не. Защото споредъ програмата, 3 кл. уч. не сж народни, но сж прогимназии. Азъ мисля, че въ три год. не може да се приготви ученикътъ, за да може да слѣдва предмѣтитѣ, които се изискватъ въ гимназията.

Мин. Гюзелевъ: Чухъ г-на Расолкова, че задава въпросъ: каква разлика ще има между 4 кл. и 3 кл. уч.? Азъ повтарямъ, че имаше 2 кл. и 4 кл. уч. Въ 2 кл. се преподаваха сѣщитѣ предмѣти, както и въ 4 кл., но само съ тѣзи разлика, въ 2 кл. бѣха кратки, а въ 4 кл. много по-обширни. По моему да бждатъ 3 кл. и предмѣтитѣ ще се

премѣнятъ послѣдователно.

Свящ. Радевъ: Виждамъ, че е трудно да отговори г-нъ Министръ на всѣко питаніе. Но питамъ, да ли ще бѣде позволено на едно село, което състои отъ 300—400 къщи, да има само отъ 1 или 2 класса училище, или е задължено да има непременно 3 класса, като напр. малкия градецъ Провадия.

Мин. Гюзелевъ: Въ Провадия има 2 класно училище, но това съществува само по име, защото е развалено почти. Учителитъ си дали оставката, защото общината неможала да ги поддържа. Нѣма никакъ да се ограничаватъ общинитъ, стига да иматъ срѣдства.

Т. Станчовъ: Разбира се, че едно училище неможе да стане наведнажъ 3 кл. Първата година ще се отвори I кл., втората II и т. н. Но въпросътъ е, г-да, за друго. Сега разбрахми, че 3 кл. уч. не било подготовително за реална или за класическа гимназия. За това съмъ на мнѣние да се остави този въпросъ на една комисия. (Гласове: Съгласни).

Митр. Мелетий: Дохождамъ, г-да, до изучаваніето българския языкъ. Ако г-нъ Министръ разбира българския языкъ, изучаваніето на свободно прочитаніе на славянски, на славянска кратка граматика, то азъ напълно съмъ съгласенъ. Но ако се отрича изучаваніето славянската граматика, предлагамъ да се въведе заедно съ българския языкъ.

Ст. Поповъ: Не съмъ противенъ на предговорившия, но предложението трѣба да се отложи за по-обширно изучаваніе. Работата е тука, че ако би да се отложатъ предложенията на г-на Министра малко по на сѣгнѣ, то незначи, че трѣба да се отложи и премѣстваніето на училищата. Още отъ напредъ се усѣщаха мжнотии за между първоначалнитъ и 4 класни училища. Ученицитъ, които трѣбаше да минатъ въ тѣхъ, се виждаха безсилни въ по-обширна програма, а вѣрвамъ, че това ще бѣде и въ сегашнитъ 3 класни училища. За това, тѣзи 4 кл. уч., не щѣне ли да бѣде добръ, въ тѣхъ да се подготвяватъ ученицитъ за въ гимназии или въ реалки и да се изучава въ тѣхъ нѣщо по-довършено? Сега като ще преминаватъ тѣ въ 3 кл. уч., ще се считатъ, че нѣкои предмѣти ще захванатъ и не ще могатъ да досвършатъ всичкитъ. Ученици отъ нашитъ 3 кл. уч. нѣма да минатъ въ гимназии или въ реалки, защото нѣмагъ сички срѣдства да минатъ въ по-високи училища. Заради това за да има нѣщо цѣло, то 3 кл. уч. да се наредатъ така, щото който ученикъ нѣма срѣдства да постъпи въ реално или гимназиално уч., да се счита, като да е довършилъ учението си.

М-ръ Гюзелевъ: Така е именно и наредено,

че сички предмѣти ще бѣдѣтъ свършени и курсътъ ще се счита за окончателенъ. Така че ученикътъ ще излиза въ живота си съ извѣстно познание.

Предсѣдателъ: Има 8 души да говорятъ. Говори се тука за комисия, това се отхвърли отъ Н. Събрание и неможе да се връщамъ. Желаетъ ли Нар. Събрание да чуе 8-тѣхъ записани? (Желаетъ). Тогава ще дамъ на 5 мин. распусъ.

(Послѣ распусътъ.)

Предсѣдателъ: Засѣданіето е открито отъ ново.

Бръшляновъ: По въпросътъ, който ни занимава днесъ за нареждане нашитъ училища, се говори много обширно; но азъ пакъ, отъ моя страна считамъ за длъжностъ да кажа това, което мисля за него. Въ предложението на г-на Министра Гюзелева се казва, че училищата, които ще слѣдватъ подиръ първоначалнитъ училища, сѣ трикласни. Въ тѣхъ ще да има нѣщо свършено; т. е. ученикътъ, който излѣзе отъ тѣхъ, ще бѣде достатъчно приготвенъ за гражданския животъ, понеже преподаванитъ въ тѣхъ предмѣти сѣ доста пространни. Но голѣми мжнотии се срѣщатъ въ това, щото дѣцата, които ще постъпватъ въ тѣхъ, не ще бѣдѣтъ добръ приготвени да слѣдватъ тѣзи предмѣти; защото първоначалното училище у насъ е ограничено въ три отдѣления; така щото въ три години могатъ да се свършатъ. Всѣки учителъ, който преподава за сега въ народнитъ училища, били 2 класни, били 4 класни, срѣща тѣзи мжнотии и то най-много въ първитъ классъ. По-нататкъ работата се улеснява, защото, които ученици не сѣ доста зрѣли за да слѣдватъ въ II кл. оставатъ въ I кл.; и така може въ II кл. да се слѣдва доста успѣшно. Заради това нужно е, да поглѣднемъ къмъ тѣзи училища друго-яче. Въ селата учението се свършва въ три години. Причинитъ, които сѣ накарали може и бившето Министерство и сегашното, да приеми тѣзи мѣрки, не бѣха други, освѣнъ че мжно се поддържатъ училищата въ селата, за да се учатъ дѣцата 4 год. на 4 отдѣления. Но предполага се единъ учителъ въ три отдѣления; дѣ може той да успѣе да приготи едно извѣстно число ученици? Тѣзи ученици като излѣзатъ изъ градското първоначално училище и ако постъпятъ въ I кл. на едно трикласно училище, ще срѣщнатъ голѣми мжнотии. Заради това тѣзи училища не сѣ друго нѣщо освѣнъ прогимназии или прореалки. Който ученикъ излѣзе изъ реално 3 кл. училище, ще влѣзе въ 4 классъ на реалка 7 класна, или 8 класна гимназия. Значи трикл. училище е една само частъ отъ цѣлата гимназия, то е въ сжщностъ прогимназия или прореалка. Но дѣцата се много затрудняватъ. Единъ ученикъ, кой-

то дохожда изъ III отдѣление отъ първоначалното училище, трѣба да слѣдва предмѣтитѣ, които сж доста значителни. За това нужно е да направимъ друго яче. Въ училинитѣ, които могатъ да се наречатъ прогимназии или прореалки, трѣба да има единъ приготвителенъ класъ, тъй сжщо и за тѣхъ, които влизатъ въ първийтъ класъ на гимназията, или на реалката. Призовавамъ вниманието на Н. Събрание, да обмисли това, защото друго-яче неможемъ да дойдемъ до извѣстенъ край.

Баларевъ: И азъ искахъ да подигна въпроса, когато се прави обща бѣлѣжка върху цѣлий законопроектъ. Азъ до колкото разбирамъ този предмѣтъ, ще кажа, че 3 кл. училище е една наша прогимназия. Ние виждаме у другитѣ народи, че гимназиитѣ имъ другояче сж наредени и на върно ще иматъ причини, защо своитѣ училища тъй нареждатъ, или инакъ. Знаемъ, че въ нѣкои гимназии, въобще въ прогимназиитѣ, едни и сжщи предмѣти се преподаватъ по на кратко, а въ висшитѣ гимназии по пространно. Има пакъ други, дѣто нѣкои предмѣти се учатъ въ низшитѣ училища, а въ висшитѣ тѣзи предмѣти се не преподаватъ, както това е на примѣръ въ Россия. Колкото азъ виждамъ отъ тѣзи предмѣти е това, че ученикътъ като излѣзе отъ 3 класъ натѣзи прогимназия, нѣма нищо завършено; защото има предмѣти, които вжтрѣ не влизатъ. Първий въпросъ е, коя система трѣба да се слѣдва; да ли да дадемъ на ученика нѣщо завършено, или да приемемъ системата, която предложи г-нъ Министръ?

М-ръ Гюзелевъ: Г-нъ Баларевъ отваря новъ въпросъ и споредъ него излиза, че тѣзи предмѣти, означени тука, като да сж малко, и той иска да въведе и други; а между това, нѣкои депутати казаватъ, че 4 год. не сж достаточни да се минатъ и тѣзи предмѣти. Сега какъ да съглася тѣзи двѣ нѣща? Желателно би било да каже, какви предмѣти още иска да се внесжтъ въ този курсъ. Колкото за това, дѣто предлага г-нъ Бръшляновъ, азъ го намирамъ за доста умѣстно, защото дѣйствително се усѣща недостатъкъ въ първоначалнитѣ училища, че времето е недостатъчно, че неможатъ предполагаемитѣ предмѣти да се преминатъ и ученика неможе свободно да чете, пише и смѣта. Тѣй като ученицитѣ отъ тѣхъ излизатъ твърдѣ малки: на 9—10 год. и то подиръ 2 — 3 год. всичко забравятъ. Но което е накарало бившето Министерство да бждатъ първоначалнитѣ училища само 3 год., това е неудобството, което се срѣща въ селата. Селото само единъ учителъ може да поддържа и ако направи 4 отдѣления, тогава много по-мжчно щѣше да се снабди съ учителъ, отъ колкото ако има три отдѣления. Колкото повече отдѣления има, толкова повече от-

дѣлни часове трѣбатъ, за да може да се премине предписания материалъ. Колкото въ по-доленъ класъ е ученикътъ, толкова по-често трѣба да го наглѣжда и испитва учителътъ. Азъ съмъ съгласенъ съ предложението на г-на Бръшлянова, щото първоначалнитѣ училища да се разширятъ, а съ време да се разширятъ и материалитѣ, които трѣба да се преминатъ, тъй щото ученикътъ, който излѣзе отъ тия училища, да може по-свободно да слѣдва по-нататашното си учение въ 3 кл. училища.

Славейковъ: Азъ мисля, че като закачихми да продължаваме препирни и състезания, съ които вѣче 4 5 часа се минаха и отъ които слѣдствията сж, да сми на сжщата точка, отъ която излѣзохми. За да се разумѣемъ, то неудобствата отъ ланскитѣ 2 кл. и 4 кл. уч. дали поводъ на това предложение да се образуватъ тѣзи 3 кл. срѣдни приготвителни прогимназии. Ражда се въпросъ, че предплатната программа отъ 4 кл. уч. имала неудобства и че е достатъчно време 3 год. да се изучатъ и да се приготвятъ за по-високъ класъ до иста стѣпенъ ученицитѣ. Но въпросътъ е, защо се полагатъ три год.? Азъ мисля, че не ще да бждатъ толкова приготвени ученицитѣ, за да влѣзатъ въ тѣзи училища; защото състоянието на нашитѣ, особено селски, общини, е такова, че неможатъ да направятъ 4 годишни училища, за да бжде дѣйствително приготвенъ ученикътъ, когато влѣзе въ тѣзи 3 класни училища. Дѣте, което влиза на 7 год. въ училището, не ще да свърши за три години, но ще стои тамо и 4—5 год., и тогава ще достигни онова, да влѣзе въ една прогимназия. Работата иде, че на тѣзи три год. трѣба да се прибави една 4-та год., т. е. една година приготвителна. Така че единъ ученикъ, който излѣзе отъ селското училище да бжде въ I-й приготвителенъ класъ. За това съмъ на мнѣние да не спремъ общинитѣ, които искатъ да си направятъ единъ 4 кл., за да нѣматъ сжщитѣ лански неудобства и тѣзи години, щото да влизатъ въ училището ученици, които неоттоварятъ на изискуемото подготвление. Колкото за программата, то азъ мисля, да се приеме безъ разисквание, както я предлага г-нъ Министръ; но ако Народното Събрание мисли, че ланската программа е по-полезна, то да вървимъ по нататъкъ. Но ако глѣдами, че предложението на г-на Министра е по-добро и че не сми сега въ състояние да наредимъ училищата си, както у другитѣ народи, но че трѣба да се ръководимъ споредъ нашитѣ срѣдства, то да се прекрати този въпросъ, и ако дѣйствително ланскитѣ наредби не сж удобни, да приемемъ предложението на г-на Министра. А за да продължаваме разискванието, нѣма нито време нито нужда.

Наумовъ: Въ много работи немога да се съ-

глася съ предговорившия, именно дѣто казва, че то било временно. Въ училищата не трѣба да се зиматъ временни мѣрки. Друго нѣщо е, което Г. Бръшляновъ предложи, че трѣба да се продължатъ за една година първоначалнитѣ науки, и всички говорятъ, че тия училища сж приготвителни за въ срѣднитѣ училища, гимназия и реалка. Напротивъ, азъ мисля, че трѣба да бѣде 4 год. въ основнитѣ училища, по тѣзи причина, защото поголѣма масса отъ ученици ще отива въ тѣхъ, а не може всѣки да отиде въ срѣднитѣ училища. За да има всѣкой едно цѣло нѣщо, трѣба първоначалнитѣ училища да траятъ 4 год., а не 3. Сега като учатъ 3 год., незнаятъ нито да събиратъ, нито да дѣлятъ. За това трѣба да бѣде 4 год. да научатъ землеописание и нѣщо отъ историята, за да могатъ послѣ да работятъ занятия, или каквото и да е.

Расолковъ: Г. Баларевъ зададе въпросъ, какви ще бѣдѣтъ 3 кл. училища, да ли така както въ Австрия, дѣто да свѣршватъ предмѣтитѣ, които сж щитѣ предмѣти пакъ въ по висшій курсъ се по широко преподаватъ. М-ра като не се съгласява сега, то пакъ отговаря, че тѣзи 3 кл. училища ще бѣдѣтъ наредени така, за да бѣдѣтъ едно цѣло. Нѣкои пакъ отъ предговорившитѣ мислятъ, че тѣзи 3 кл. училища, ще бѣдѣтъ приготвителни классове за гимназията и подиръ обясненията разбраха, че работата не е така. Азъ дохождамъ до това убѣждение и казвамъ, че щомъ тия 3 кл. сж частъ отъ гимназията, както разбирахъ и отъ самото начало, казвамъ, че по напредъ трѣба да се произнесемъ, какъ трѣба да наредимъ първоначалнитѣ училища. Послѣ да се произнесемъ за тѣзи 3 классни училища, които се предлагатъ. Г. М-ръ каза, че има мжнотии по селата и за това тамъ оставатъ 3 кл.; но той забравя, че поголѣмата мжнотия е, ако ученицитѣ дохождатъ не-приготвени въ една гимназия. Дѣцата на 7-та си год. влизатъ въ основното училище и къмъ 10 си год. влизатъ въ гимназия. Г. Славейковъ истина мисли, че трѣба ученицитѣ по късно отъ 10 год. да влизатъ, защото въ основнитѣ училища стоятъ 4—5 год.; но това е само едно анормално състояние, а ако искаме да наредимъ училищата си, трѣба да приемемъ 3—4 год. да се учатъ. Ние знаемъ, че въ Германскитѣ училища има основни училища съ по 70 ученика и ако 7 останатъ и неможатъ да постѣпятъ въ висшій классъ, то отговаря учителтъ. А ние тука пакъ искаме да стоятъ нашитѣ дѣца повече години въ сжщій классъ. Като виждамъ мжнотията и виждамъ въпросътъ, че е твърдѣ важенъ и че това начало е за всички добро въ нашата държава, то, азъ мисля, че мнозина отъ Г. депутатитѣ ще се съгласятъ, този въпросъ да се даде на една комисия за проучване и послѣ да се произнесемъ върху него.

Предсѣдатель: Азъ забѣлѣждамъ, че за комисия се вѣче произнесе Народ. Събрание и тогава не трѣба да се повръщамъ на това. Азъ питамъ Н. Събрание да се предаде ли на Комисия, то се произнесе, че нежелаетъ. За това не трѣба да се губи толкова време върху това и не трѣба да се повръщамъ на ново къмъ рѣшенитѣ въпросъ.

Т. Станчовъ: Вижда се вѣче, че приближава да се споразумѣемъ. (Веселостъ.) Но на едно нѣщо има да обърна внимание, то е, че ние слѣдъ изцѣлото прочитание на предложението, говоримъ върху всичкитѣ му членове, а се бѣхме съгласили да разгледваме едно по едно; но ония, които сж по мжнчии членове, да ги дадемъ на комисия.

Предсѣдатель: Такова нѣщо не се е рѣшило.

Т. Станчовъ: Ако не се е рѣшило азъ отговарямъ.

Предсѣдатель: Моля да пазимъ приличие.

Т. Станчовъ: Има още на друго нѣщо да отговоря. Когато се съгласи Г. М-ръ да бѣдѣтъ 4 Отдѣления, тогава нека си останатъ 4 години, и азъ съмъ съгласенъ да се приематъ тѣзи прогимназии отъ 4 год.

Кирковъ: Мнозина вѣче потвърдиха, че 3 г. сж недостатъчни. Азъ има да кажа, че щомъ приемемъ основитѣ на проекта, подробноститѣ могатъ да останатъ за по подирѣ. 41 § на този проектъ казва. (Предсѣдательтъ го прекъсва: Не е думата за проекта.)

М-ръ Гюзелевъ: Този законопроектъ не е внесенъ въ Нар. Събрание.

Кирковъ: Не е за законопроекта; но школитѣ се устрояватъ съ тригодишни курсове, въ нихъ трѣба да се минатъ и нѣколко предмѣти, като: естествовѣдението, гимнастиката и пѣнието. Тия сж курсове на прогимназии, а не сж особенни курсове, които да иматъ цѣлъ, да приготвятъ ученици за въ погорни училища; тий се считатъ като съвършенъ курсъ. Питатъ нѣкои Г-да, на какви съображения предполагатъ, че въ тригодишнитѣ курсове могатъ да се свършатъ толкова предмѣти? Каква ще бѣде тѣзи подготовка, какво е това завършване курсове въ три години? Предмѣтитѣ неможатъ да се умаляватъ въ таквизи училища, които сж частъ отъ гимназия. Значи, това знание се счита за довършено, и за туй трѣба да има още 4 години. А каква ще бѣде системата: Австрийска или друга? Този въпросъ да оставимъ на страна. Впрочемъ това е пруска система. Въ Австрия има школи, които въ 3—4 год. се изучаватъ венчки предмѣти на кратко; тий сж западнѣйски училища. Ние покрайней мѣръ за сега, нѣмаме нужда отъ такива училища. Намъ трѣбватъ училища, които систематически да отгояватъ нашето на-

селение да разбира закона и да бждат неговитѣ членове добри граждани. За това предлагамъ тѣзи училища да бждатъ 4—лѣтни.

М-ръ Гюзелевъ: Г. Кирковъ каза, че има за недостаточенъ 3 годишния курсъ. Азъ говоря за първоначалнитѣ училища, а именно по поводъ на въпроса отъ г. Бръшлянова, който каза, че 3 години въ първоначалнитѣ училища сж недостатъчни, и най-главното е, че ученикътъ се предполага твърдѣ младъ; въ 3 год. се научава да чете, пише и смѣта, а подиръ двѣ, три год. ще забрави всичко; за това не съмъ противъ това нѣщо, ако направимъ основнитѣ училища, да бждатъ не отъ 3 год., но отъ 4. Но работата е, че въ селата това прави неудобства, които не трѣба да повтаряме. Но колкото за 3 класното училище, азъ го считамъ завършено, щото ученикътъ ако нѣма възможность да иде по нататакъ, ще излѣзе въ живота съ знание, отъ което ще може да се ползува. Трѣба да имаме въ нашитѣ училища еднообразие, единъ общъ фундаментъ, за да могатъ отъ тѣзи 3 кл. училища ученицитѣ да постъпватъ въ каквото да е училище, гимназия или реалка, или въ други погорни классове. 4 Класнитѣ и 2 кл. училища горѣ доло имаха сжщитѣ предмѣти, но само въ различни объеми. Но въ 2 кл. училища не може да се свърши едно цѣло, което може да се постигне за въ 3 класнитѣ училища.

Баларевъ: Незная до колко помня, но мисля, че Г-нъ М-ръ на Просвѣщението искаше да каже, какъ азъ съмъ искалъ да се прибавятъ повече предмѣти, когато нѣкой депутатъ се изразилъ, че сж твърдѣ много. Азъ неговорихъ нито за прибавение на нѣкой предмѣти, нито за классове, но за едно начало, което напредъ трѣба да рѣшимъ, и тогава да пристъпимъ къмъ въпроса за классове. Азъ питамъ: да ли трѣба въ нашитѣ гимназии да се свършватъ, въ краткъ объеми, всичкитѣ предмѣти, или не? азъ се съгласявамъ съ първото. Отъ това ще зависи, колко курсове трѣба да приемемъ: 3 или 4. Ако вземемъ въ внимание предложението на Г. Бръшлянова, да има единъ подготовителенъ классъ при три-класнитѣ училища, тогава твърдѣ лесно може да се усяществува, щото всичкитѣ предмѣти да се преподаватъ въ краткъ объеми; а въ висшитѣ училища — въ обширенъ. Колкото за думитѣ на Г-на Киркова, че този въпросъ не трѣба да се повдига сега, защото не му било времето, азъ не разбирамъ това, особено, като самъ каза, че ниспата гимназия трѣба да даде на ученика едно съвършено знание, а не да има отъ нѣщо само познание, а отъ друго да нѣма. (Гласове: Изчерпано.)

Предсѣдателъ: Има още 4 души, които искатъ да говорятъ. (Гласове: Изчерпано.) Да се гласоподава, за първото предложение.

Бръшляновъ: Мене ми се чини, че Г. М-ръ на Просвѣщението се съгласи, да има още и przygotowителенъ курсъ при тѣзи три класса.

М-ръ Гюзелевъ: За първоначалнитѣ училища, ако е възможно, да бждатъ 4 год. Но въ селата не е възможно.

Грънчаровъ: Азъ питамъ гдѣ ще бждатъ przygotowителнитѣ классове, при прогимназиитѣ или при първоначалнитѣ училища, които да бждатъ 4 класни.

Бръшляновъ: Понеже виждами вѣче, че всичкитѣ представители се съгласяватъ, щото за да може да сжществува едно срѣдне училище, прогимназия или прореалка, трѣбало би да се умножи числото на классове въ първоначалнитѣ училища; а послѣ постави се и въпроса: дѣ трѣба да бжде przygotowителното училище, при прогимназиитѣ ли, или при Народ. училища? Споредъ мене, добръ е да бжде при прогимназиитѣ. (Гласове: не.) Защото ние знаемъ, че за да сжществува 4 отдѣления въ нашитѣ села, се изискватъ срѣдства, и по много учители. Тѣзи, които сж за сега учители, знаемъ, че между тѣхъ има и такива, на които познанията сж доста кратки. Така щото, ако има въ всѣко село по 4 отдѣления, значи, пакъ въ централнитѣ градове, въ прогимназиитѣ ще дохождатъ непригответени добри селскитѣ дѣца. За това, по добръ е, да стане 4-то отдѣление при прогимназиитѣ въ градовете. Въ града дѣтето може да се приготви въ една година, съ другитѣ ученици наедно, за да може да слѣдва наукитѣ си редовно въ срѣднитѣ училища. Иначе отъ едно село ще дойдатъ слаби, отъ друго по-силни и ще става вавилония.

М-ръ Гюзелевъ: Ако приемемъ първоначалнитѣ училища да бждатъ 4 год., тогава този 4-ий классъ ще бжде преимущественно въ градовете, защото въ селата нѣматъ срѣдства. Единъ ученикъ, който иска да постъпи въ срѣдне 3 класно училище, ще бжде принуденъ да отиде въ града, дѣто да постъпи напредъ въ 4-то отдѣление на първоначалното училище.

Предсѣдателъ: Има още 6 души записани. (Гласове: Исчерпано.) Мисля, че Народ. Събрание се освѣтли. (Гласове: Исчерпано.) Желаетъ ли Народ. Събрание да се говори: (Исчерпано е.) (Други: желае.) Сега моля ония, които правиха предложения, да ги кажатъ по ясно.

Митр. Мелетий: Отъ една страна се казва przygotowителния классъ да бжде като 4 классъ при първоначалнитѣ училища, отъ друга страна се казва да бжде при прогимназиитѣ. Ако една община иска да си направи 4 класса, да ли може да си прибави единъ классъ? Споредъ моето мнѣние, и едното и другото да се приеме, само да бждатъ съгласни съ програм-

мата на по висшитѣ училища. Онѣзи села които иматъ срѣдства за 4 годишно училище, могатъ да си прибавятъ 4 класъ. Сѣщо така и въ градоветѣ, които иматъ срѣдства, да поддържатъ повече отъ 3 класа, да могатъ да добавятъ и 4 отъ по висшитѣ классове.

Славейковъ: Време е вѣче да свършимъ. Азъ съзнавамъ, че всѣко едно учение трѣба да носи характеръ на свършеніе, т. е. наукитѣ, които приематъ ученицитѣ, да сѣ закончени. Три год. за първоначалнитѣ училища сѣ малко, и по голѣмата частъ отъ дѣцата неще иматъ възможностъ да влѣзатъ нито въ прогимназия, нито въ гимназия. За това нужно е да се даде въ послѣдната година нѣкакво dokonчание, трѣба да имъ се даде възможностъ да свършатъ на мѣсто, защото ако остане да отиватъ въ града, това ще бѣде голѣмо затрудненіе за народа. (Гласове: Съгласни.) Впрочемъ този въпросъ подиръ 4 мѣсеца, можемъ да го разискваме по-добрѣ.

М-ръ Гюзелевъ: Азъ бихъ желалъ г-нѣ Бръшляновъ да формулира своето ново предложение.

Бръшляновъ: Не трѣба особено да се формулира, защото всѣки го знае и го има въ проекта. Предложението е такова, щото първоначалнитѣ училища се продължаватъ въ 4 години; но понеже всички села немогатъ да направятъ 4 класни училища, тогава тѣзи, които ще слѣдватъ понататѣкъ, могатъ да отидѣтъ въ града; всѣки градъ ще има 4 отдѣления и това се казва приготовление за прогимназия.

Предсѣдателъ: На реда е да се гласоподава предложението на г-на М-ра.

М-ръ Гюзелевъ: (Чете:)

„Вмѣсто двукласнитѣ и четворокласнитѣ училища се основаватъ училища трикласни съ годишенъ курсъ, въ които ще се изучаватъ слѣдующитѣ предмети: Законъ Божій, Българскій Языкъ, Аритметика, Практическа Геометрія, География съ пообширно изучаване Балканскій полуостровъ отъ къмъ Географическа и Историческа страна, Естествовъзденіе, Рисование, Пѣние и Гимнастика. Програмитѣ на всяко срѣдне учебно завѣденіе въ Княжеството се нареждатъ така, щото тия завѣденія да бѣждѣ продължение отъ трикласнитѣ училища.“ —

Грънчаровъ: Най напредъ трѣба да се опредѣли за първоначалнитѣ училища.

Предсѣдателъ: На реда е предложението на г-на М-ра. А предложението на г-на Бръшлянова е записано. Приема ли Народ. Събрание предложението на г-на М-ра? (Приема.) Сега иде предложението на г-на Бръшлянова, което е ново. Г-нѣ Бръшляновъ, мисля, че е доволенъ, като се записа въ протокола.

Бръшляновъ: Азъ искахъ да се произнесе Народ. Събрание да ли ще има 4 отдѣл. въ тѣзи села, дѣто могатъ да се поддържатъ. Но ония, които

искатъ да влѣзѣтъ въ гимназия, трѣба да преминатъ презъ 4-то отдѣление на основното училище. Моето предложение е да бѣде така: „първоначалнитѣ училища състоятъ отъ 4 отдѣления съ едногодишенъ курсъ всѣкое.“

Славейковъ: Казахъ че не можемъ да направимъ това.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание основното училище да бѣде съ 4 отдѣления? (Приема.)

М-ръ Гюзелевъ: (Чете II предложение):

„Четворокласнитѣ правителствени училища се преобразуватъ въ учителски семинарии за приготвеніе учители за първоначалнитѣ училища; Х. О. Пазарджикското се пренася въ Силистра, а Бѣлоградчикското въ Цариградъ.“

Т. Станчевъ: Колко сѣ?

М-ръ Гюзелевъ: Дубиниката, Х. О. Пазарджикската и Бѣлоградчикската и на тѣхъ трѣба да се даде такова назначение, щото отъ тѣхъ да излизѣтъ учители.

Т. Станчевъ: Четворокласнитѣ училища да обрнемъ въ Педагогии, това незнамъ до колко е сходно. Европа се занимава много съ въпроса, какъ да подигне педагогическитѣ училища. А ние наведнѣжъ да обрнимъ Четворокласнитѣ училища въ педагогии, която да приготви учители, незнамъ да ли ще се постигне цѣльта. Мисля този въпросъ да се даде на комисия да го изучи. (Гласове: не може.) По мое мнѣние нека бѣде едно педагогическо училище въ цѣлото княжество, но истинско. Нека бѣждѣ и двѣ, но въ пълний смисълъ на думата.

Бръшляновъ: Мисля, че това предложение на г-на М-ра, ще се посрѣшне съ най голѣма радостъ отъ Събранчето. Но има голѣми мъчнотии отъ това: сега като се преобрѣщатъ тѣзи 3—4 класни училища въ педагогически, да ли ще си останатъ на сѣщитѣ мѣста. Това е върху което трѣба да се обърне внимание. Съгласенъ съмъ да се обърнатъ въ училища за приготвеніе учители, но да не останатъ на сѣщитѣ си мѣста, а да се направи тѣй, щото да бѣждѣ достъпни за всички училища въ България.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание това предложение? (Приема.)

Расолковъ: Вмѣсто да питамъ, да ли ще останатъ сѣщитѣ училища на сѣщитѣ си мѣста, азъ ще попитамъ: ще ли останатъ въ тѣзи училища сѣщитѣ учители, които сѣ сега и ще ли се приематъ въ тѣзи училища дѣца, като и сега, или ще се приематъ ученици съ извѣстно познание?

М-ръ Гюзелевъ: Първий въпросъ е да ли оставатъ сѣщитѣ учители. Менѣ ми се чини, ако сѣ способни, могатъ да си слѣдватъ учителствованието, а ако не сѣ, ще се премѣстятъ. Вгорий въпросъ е какви ученици ще има. Азъ предполагамъ въ тѣзи училища

да влѣзватъ ученици отъ 3 класнитѣ училища. За една или двѣ години ще преминатъ педагогиката въ главнитѣ черти, ще се практикуватъ, щото да могатъ да станатъ учители на първоначалнитѣ училища. Азъ предполагамъ, че ще има трикласно училище и слѣдъ това 1 или 2 години ще има специални курсове за ученицитѣ, които ще се приготвятъ за учители.

Славейковъ: Намъ се предложи да приемемъ това предложение по принципъ, а подробноститѣ, какъ ще се нареди това училище, оставатъ на М-вото. За това питамъ: можели Народ. Събрание да се произнесе, че приема това предложение? (Гласове: може.) Допълненията ще останатъ на М-вото. (Гласове: Съгласни.)

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание II предложение, както се прочете отъ г-на М-ра? (Приема се.)

М-ръ Гюзелевъ: „Намѣсто Х. О. Пазарджикското 4 кл. училище ще се направи педагогически курсъ въ Силистра.“ Мотивътъ е този, че за сега въ Варна има реално училище, и Х. О. Пазарджикъ е много близо до Варна, а въ Силистра има само наредено първоначално училище, отъ което ако ученицитѣ искатъ да отиватъ въ по-високо, то го нѣма близо. Силистра трѣба да се глѣда да бѣде центръ. за да излизатъ отъ тамъ учители за въ народ. училища на источната страна отъ Княжеството. Колкото за Бѣлоградчикското училище, азъ мисля, по съжитѣ причини, да се пренесе или въ Трънъ, или въ Царибродъ? (Гласове: Въ Царибродъ.)

Славейковъ: Азъ мисля, че не е голѣма разликата, която се направи тука. Лани се мислѣше, че трѣба училищата да се отварятъ къмъ крайтъ, а сега се показва, че е подобръ да иматъ единъ кругъ и да не сж отдалечени отъ другитѣ мѣста, за това ги пренасеми въ центрове. По тѣзи причини пренасеми училището отъ Х. О. Пазарджикъ въ Силистра. Колкото за Бѣлоградчикското, и на тая страна трѣба да стане единъ центръ. Въ Царибродъ е сходно, но се боя, че нѣма приготвени здания. За това може да се земе предъ видъ, да бѣде зданието добро, друго-яче ще пострада училището.

М-ръ Гюзелевъ: Въ Бѣлградчикъ нѣма собствено здание за училище, но въ Царибродъ се сега строи здание за училище и правителството мисли да помогне за въздигането му (Гласове: Съгласни.)

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание III предложение на г-на М-ра? (Приема се.)

М-ръ Гюзелевъ: (Чете 4 предложение.):

„Софийската дѣвическа гимназия преустроява се въ училище за приготвенне учителки.“ Имамъ двѣ женски гимназии: една въ Търново и една въ София. Азъ мисля, Софийската гимназия да обрнемъ въ такова училище,

защото показва се голѣма нужда отъ учителки, и по-голѣма въ София, отъ колкото въ Търново.

Председателъ: Приема ли Н. Събрание 4 предложение на Г. М-ра? (Приема се.)

Мин. Гюзелевъ: (Чете 5 предложение): Габровската класическа гимназия се обръща въ реално училище.“ — Има двѣ класически гимназии: въ Габрово и София, които сж сега съ 2—3 класа, а сега ще се отварятъ 4—5-ий класъ. Азъ мисля, че трѣба подобръ да се наредятъ тѣзи училища, тѣй като до сега въ тѣхъ е имало голѣми недостатъци. За това, на мнѣние съмъ, да остане една отъ тѣзи гимназии, но да бѣде добръ уредена; а другата може да се обърни въ реална гимназия, именно Габровската.

Станчовъ: Габровската каква ще бѣде: правителствена, или общинска? (Гласове: Правителствена). Габровци иматъ толкова приходи и могатъ да я поддържатъ.

Мин. Гюзелевъ: Габровци иматъ приходи, но тѣ ги даватъ на правителството. Тѣзи приходи сж отъ Одесса завѣщание отъ Априлова, капиталътъ на които е близо до 100 хиляди рубли, и сж дадени на процентъ, отъ лихвата на тѣзи пари, слѣдъ 2—3 год. ще се получава до 15000 фр.

Тодоровъ: Г. М-ръ не казва, че правителството zelo лихва отъ този капиталъ. Азъ мисля, че паритѣ трѣба да вървятъ тамъ, дѣто сж назначени.

Мин. Гюзелевъ: Въ Одесса има упълномощенъ приказчикъ, чрезъ който се проваждатъ на Габровското училище; но тѣ намиратъ за подобръ, да ги получава правителството, а правителството на себе си ще земе това училище.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание 5 предложение на Г. М-ра? (Приема се.)

Мин. Гюзелевъ: Въ Ломъ има до сега едно реално училище, което бѣше отъ начало общинско. Но общината не е могла да го обдържава съ свои сръдства. Отъ друга страна имамъ да забѣлѣжж, че въ Ломъ има хубаво здание за училище. Тази година е вѣче това училище de facto правителствено, защото правителството било принудено да го поддържа и защото е назначило тамъ Инспектори и други учители. Сега азъ мисля, че подобръ ще бѣде да се признае формално за правителствено, а отъ друга страна трѣба да се забѣлѣжи, че на Дунава нѣма почти ни въ единъ градъ правителствено училище.

Т. Станчовъ: Сега се ражда още единъ въпросъ. Освѣнтъ тѣзи назначени реални училища, на други градове и общини, които сж въ състояние, позволява ли имъ се да поддържатъ такви училища?

Председателъ: Г-нъ Министръ нѣколко пжти отговори на това. (Веселостъ.)

Тодоровъ: Азъ виждамъ отъ предложението на Г-на Министра, че той повече обръща внимание на западна България. Наистина тука има поголъма нужда отъ просвъщение, но чини ми се, че съразмърно сж помного правителственитѣ ни училища по тѣзи страни. Имами въ Царибродъ, въ София, въ Дупница, въ Ломъ, а на Истокъ имами твърдѣ малко училища. Азъ незнамъ защо градъ Ломъ да има правителствено училище, както и Габрово, а защо въ други мѣста ги нѣма. Напр. мѣстото, дѣто най напредъ е изгрѣла зората на просвъщението: това мѣсто е Елена. Това мѣсто е днесъ съсипано, а заслужило е много на България, отъ тамъ има много въспитанници, които сж сега държавни мъжие; тамъ бѣше даскало-ливница; но тя е престанала, именно отъ когато е разорено училището. Трѣбало би да се поднови тамъ, като се помогне захванатото училище да се нареди тѣй, като да отговаря на сегашнитѣ нужди. Слѣдователно азъ мисля, че ще има повече успѣхъ, ако се отвори тамъ правителствено училище.

Бръшляновъ: Г-нъ Министръ казва, че Ломското училище станало правителствено, защото още отъ лани се издържаваше отъ правителството. Значи, че Ломчани направили едно училище, а когато днесъ не могли да го обдържатъ, превзело го правителството. Може ли такова нѣщо да стане и въ други градове? Ние въ Плѣвентъ ще направимъ напр. едно двокласно реално училище, ако е възможно предлагамъ Плѣвентъ да поддържа 3 класса, а за по нататъшни классове да харчи правителството.

Славейковъ: Когато направятъ Плѣвенци както Ломчани, тогава ще мислимъ и за тѣхъ. (Гласове: съгласно!) Въ отговоръ на Г-на Тодорова имамъ да кажа, че истина едно време Елена бѣше Даскалоливница, послѣ бѣше Свищовъ, а послѣ Габрово. Това зависи отъ самото училище, защото на онѣзи мѣста, дѣто хората правятъ поцвѣтуци училища, тамъ се стичатъ и ученици. Но това е обидно, което каза Г-нъ Тодоровъ, че се мисли за Западна страна повече отъ колкото за Источната.

Азъ само припомнувамъ, че ако е било у насъ робство, то тука е било двойно. За това останало е населението на тѣзи частъ и назадъ. Слѣдователно нужно е, да се дигне падналото състояние на тукашното население. При всичко това источната страна неможе да се обижда, защото въ Варна има правителствено училище, тоже и въ Силистра, а други мѣста ката Шюментъ, Търново, Русчукъ и Разградъ тѣ се не нуждаятъ отъ правителствени училища. Заради туй предложението на Г-на Министра е праведно. Сега да завиждами, защо е станало правителствено училището въ Ломъ и защо не и на други мѣста, това ми се вижда неоснователно. Г-нъ

Министръ обясни, че правителството е ангажирано при това училище; защото правителството е назначило инспектори и учители, които трѣбало да се разиджтъ, както стана и съ Самоковска семинария. Ако въ бѣдѣще остави правителството тѣзи работа на общината, тогава ще се загуби и онова, което тѣ сж направили. Понататъкъ трѣба да се земе въ внимание, че на други мѣста нѣма таквизъ стодни здания. Заради туй като земемъ предъ видъ Видинъ, Ломъ и Берковица, то можемъ да кажемъ, че една реална гимназия по тѣзи страна трѣба. (Гласове: Съгласено.)

Бръшляновъ: Съгласенъ съмъ съ думитѣ на Г-на Славейкова относително до това, да се предаде Ломското училище на правителствена смѣтка. Давамъ довольно значение на по първитѣ му думи, и очаквамъ обѣщаното му до онова време, до когато да бѣде.

Тодоровъ: Азъ не разбирамъ, защо да се помогне на тѣзи мѣста, които не сж пострадали, а не се зиматъ въ внимание мѣста, които сж пострадали и които сж заслужили. Именно да повтора, което понапредъ казахъ, за Елена и азъ незнамъ защо не се зима въ внимание.

Славейковъ: Ако търсимъ пострадалитѣ мѣста, ще ги намѣримъ твърдѣ много. Между тѣхъ имамъ особено Елена. Но инициативата трѣба да покажѣтъ хората тамъ, а правителството ще покаже съдѣйствието тамъ, дѣто е нужно. Ломъ-Паланка, Царибродъ и Трънъ сж въ далеко расстояние отъ Елена и ако бихми помогнали на Елена, а на други не, то цѣше да е голѣма несправедливостъ (Гласове: Исчерпаное).

Ст. Поповъ: Азъ желая да кажѣ, че въ Елена не се усѣща таквазъ нужда да се отвори правителствено училище. Особено като има въ Лѣсковецъ семинария, която може да се премѣсти въ Търново, което е стара Столица, тамъ може да се отвори училище повисоко, а Еленчанитѣ могатъ да се ползуватъ отъ това училище.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание 6-то предложение на Г-на Министра на просвъщението? (Приема се.)

Мин. Гюзелевъ: Чете 7-мо предложение. „Самоковската духовна семинария се упразднява.“

Наумовъ: Желателно е да каже Г-нъ Министръ по каква причина се затваря Самоковската духовна семинария и да остане само Лѣсковската. (Гласове: тий се казаха.)

Расолковъ: Г-да! Като зимамъ дума да говоря за Самоковската семинария, най напредъ съ съжаление забѣлѣжвамъ, че могатъ да се чуватъ такива думи, които не трѣба да се чюватъ къмъ священи лица. Истина е и всички го знаемъ, че нѣ-

мами способни лица и че имами нужда отъ добри свещеници, които да се образуватъ въ подобни заведения. Тѣй сѣщо и за Македония трѣбало да бжде таква едно училище на граница, за да могатъ да дохождатъ ученици отъ тамъ и да се връщатъ да священодѣйствуватъ. Но какво виждами? Самоковската семинария каква полза принася? Никаква, даже да се каже по положително, никаква полза! За двѣтъ години отъ отварянието ѝ друго се не вижда, освѣнъ гонение на учители, испяждане на ученици, неприятностъ между ректора и ученицитѣ. Попитайте едного отъ ученицитѣ, ще се оплаква той отъ ректора, попитайте ректора, ще се оплаче отъ учителя. Гражданитѣ се неблагоприятни и благодаритѣ, които издивяватъ по нѣщо за училището, окайватъ се за това. Азъ не знамъ, не съмъ билъ да изслѣдвамъ работата тамъ, но знамъ, че тази семинария никаква полза не е принесла, и ако би да остане, то ще сръщне други нужди. Тя нѣма ни помѣщение и помѣщавана се сега въ градското училище, което е необходимо за градътъ. Отъ това училище се е повече очаквало, но това бѣха само иллюзии. Ако да имами двѣ или 3 такива семинарии, тогава подобръ е една добра да имами, и подирѣ когато се яви нужда, когато едната се напълни съ ученици, тогава може да се отворятъ освѣнъ Самоковската още и на други мѣста семинарии.

Славейковъ: Още по напредъ каза Г-нъ Министръ причинитѣ, по които трѣба да се упраздни тази семинария и ще бжде излишно да ги разискваме по нататѣкъ. Не е дума сега за затварянието; тая семинария се затвори сама и безъ да пита Народ. Събрание. (Веселостъ.) Сега истина ще остане само една семинария, но тя ще стане по хубава и по пълна и това е подобръ да имами една добра, отъ колкото двѣ, а да хроматъ. Въ Самоковъ, забѣлѣжете, че главната причина дѣто неможе да съществува това училище е, че нѣмами учителски персоналъ, а този персоналъ, който имахми неотговаряше на значението си. Да отговоря сега на едно и друго обвинение, това ми се види че е излишно. Само казвамъ, че имаше тамъ и много други причини, които не считамъ за нужно да ги показвамъ, защото мнозина ги знаятъ. Азъ признавамъ, че е малко стидно да затварями училища, вмѣсто да ги отварями, но не можемъ другоаче да направимъ, и за това не трѣба да направи това ни на едного лошо впечатление. Слѣдователно азъ мисля, че унищожението на тази семинария ще се приеме отъ Народ. Събрание, защото сами виждами, че неможе да съществува.

Предсѣдателъ: Има 7 души, които искатъ да говорятъ. (Гласове: Исчерпано е.)

Митрополитъ Мелетий: Отъ начало гово-

рихъ и пакъ говоря. Г-нъ Славейковъ казва за гражданитѣ, че тѣ сполучили да бжде въ Самоковъ семинария, но че тя е лошава и трѣба да се затвори. Но Г-да! голѣма обида за черквата и за народа ще бжде, ако унищожите Самоковската семинария. Въ Лѣсковецъ живѣятъ ученици въ това здание, което бѣше мѣнастирь; такива мѣнастири има и тука, които можемъ обърна въ семинарии съ малко разности. Какво ще загуби Българскій народъ, ако да има въ тази областъ семинария. Ние не намирами човѣци за свѣщеници и сми отговорни предъ народа и предъ Бога, ако да унищожимъ такова едно училище, което има за цѣль да образува добри пастири за народа. Казватъ, че трѣбало да се унищожатъ това училище по причина, че персоналъ нѣмало достаточенъ. Г-да! Ние трѣба да го потърсимъ. Само сръдства да имами и учителски сили всѣкогаче се намиратъ. Нѣмами право Г-да, да кажемъ, че свещенитѣ лица нѣмали достаточное образование, когато училища за тѣхъ нѣма! Какъ искате свещеника да бжде духовно лице и проповѣдникъ, когато незнае какво да священодѣйствува? Въ малко още време и ще се иска да се образува Черквата. Утрѣ или други день ще исками да давами плати на свещеницитѣ; но свещеника трѣба да отговаря на званието си. Ще му дадете 2000 франка, но той знае едвамъ да чете. За туй трѣба да му дадемъ и образование.

Т. Станчовъ: Ако има нужда за духовно училище, азъ мисля, че ни стига едно. Сърбия н. п. има само едно духовно училище, а самата Россия има само 3 или 4. Ако е така, тогава неможемъ да исками да имами ние 2 богословски училища. Нека да бжде едно, но да бжде въ добро състояние.

Наумовъ: Азъ нѣма да говоря, че трѣба да имами едно или двѣ духовни училища, но желая семинарията да не бжде Лѣсковскій мѣнастирь, а да бжде въ единъ градъ, дѣто има хора.

Предсѣдателъ: Това е другъ въпросъ.

Икономъ П. Тодоръ: Самоковското Духовно училище, което е отворено преди една година, знамъ че не бѣше поддържано исклучително отъ правителството, защото ми е познато, че и мѣнастирьтъ Рилски помагаше всѣка година съ 2 или 3000 франка. Че има нужда отъ духовни училища, неможе никой да откаже, като имами предъ видъ настоящето образование на духовенството, и като се показва нужда че свѣщеницитѣ трѣба да иматъ по добро образование. За да стане по добро приготовление на духовнитѣ лица, неможе да бжде другоаче, освѣнъ съ добри духовни училища, и ако ще има добръ-приготвени духовни пастири, тогава подобръ ще извършватъ своитѣ обязанности и ще поддържаватъ нравствениятъ животъ на обществото. Когато сега на мѣсто да отварями една

нова семинария, ние затваряме една такава семинария, това ще бъде тежко на всекиго въ сърдцето, защото усещаме нужда за образовано духовенство. Самоковската семинария се затваря по тѣзи съображения, защото не се намира персоналът учителски, който да отговаря на званието. Но азъ мисля когато има срѣдства, персоналъ ще се намѣри, особено като не се търси учителски персоналъ за нѣколко семинарии, но само за двѣ. За унищожението на Самоковската семинария има и друго нѣщо, което трѣба да се земе въ внимание т. е. че покойниятъ Авксентий Велеский е направилъ едно завѣщание въ полза на Самоковското духовно училище. Сега азъ не знамъ дѣ е този капиталъ, и въ какво състояние се намира, и на кого принадлежи тая грижа да го тури въ порядѣкъ, за да може да донесе доходъ, който да се употреби споредъ назначението му. Азъ не знамъ числото на това завѣщание, но чулъ съмъ, че е излѣзло около 200,000 гроша, които се доста порядчно количество. Това като зематъ Г-да представители предъ видъ, и послѣ като знаятъ за нуждата, да може да се приготви духовенството за своето звание, мисля, че не ще да унищожатъ тази семинария. Отъ друга страна не би било лошо и Рилския манастиръ, който не е достояние само на нѣколко хора, но е достояние на цѣль Български народъ, да направи поголемъ пожертвование, като съмъ увѣренъ, че има тѣзи срѣдства. Слѣдователно на мѣсто да се унищожи тѣзи семинария, трѣба да се подкрѣпи и да се развива, за да има и на този край една семинария, както я има и на другиятъ. Освѣтъ това имамъ братия и вѣнъ отъ Княжеството, които дохождатъ тука да могатъ да намѣрятъ образование. Тѣ иматъ нужда отъ духовно образование, а питамъ азъ, дѣ ще имъ се помогне? На такъвизъ хора отъ Тракия и отъ други мѣста трѣба да се помогне и да се зематъ на благодарение. Заради това азъ мисля, Г-да представители да се не склпаятъ въ това отношение, за да се затвори Самоковската семинария, но да глѣдатъ да остане и да се поддръжи, а министерството да се постарее да намѣри учителски персоналъ, за да се устрои училището добръ, и тогава вѣрвамъ, че ще се постигне цѣльта, за която се устройватъ подобни заведенія.

Мин. Гюзелевъ: Много ние мѣчно, да става едно такова предложение, но нуждата го изисква. Самоковското училище е съвършено разстроено. Отъ начало побъркахме, като отворихме двѣ семинарии а послѣ се видѣ, че това бѣше погрѣшка. За напредъ ако едно само духовно училище ще съществува въ Лѣсковецъ, то може да се намѣри добръ учителски персоналъ, и азъ мисля, че е по-добъръ само едно да се направи както се изисква, за да

излѣзатъ изъ него ученици, които да бѣдѣтъ достойни за свѣщеници.

Цеко Петковъ: Азъ искамъ да питамъ за земеделѣцката школа и за занаятчийската, ще ли се зематъ нѣкакви мѣрки за тѣзи школи, които ми се видятъ потребни.

Предсѣдателъ: Това е особено предложение.

Митр. Мелетий: Не лепо ще се види, когато единъ чловѣкъ е лѣгналъ боленъ, а ние го оставяме да умрѣ безъ да го лѣкуваме. По непредвидени причини тая семинария е паднала, като още не е билъ почналъ да зрѣе плодътъ отъ нея. За това ми се чини по-удобно да почакаме нѣкоя година, за да видимъ какъвъ ще бѣде плодътъ. Отъ напредъ всички бѣхми проникнали отъ идея, че трѣба да имаме една семинария въ южната частъ на България, а сега нѣкои казватъ, че не трѣбало, но азъ съмъ увѣренъ, че не ще се мине много време и ние пакъ ще усѣтимъ нуждата да се основе една такава семинария въ южната частъ на България.

Славейковъ: Азъ приемамъ примѣрътъ на Н. Високо преосвященство, който каза, че ако единъ чловѣкъ е боленъ, то не трѣба да го оставяме да умре; но азъ мисля, че като видимъ единъ чловѣкъ че му излиза душата, да му даваме цѣръ тоже не е нужно. (Смѣхъ.) Тешко пада на всякой българинъ, като види, че се затваря едно училище, а радостно и весело е, когато се отваря; но азъ има да припомня, че това училище се затвори отъ министерството безъ да се пита Нар. Събрание и ако сега го отворимъ, то сегашното Министерство може да цвѣтори както и вчерашното. Азъ мисля, че една наредена семинария може да задоволява нашитѣ нужди баремъ за нѣколко време. Впрочемъ мисля, че ни единъ не е противенъ да има духовни училища въ България, но да премислимъ, че като има около София 22 манастири, ако се съгласятъ могатъ да поддръжатъ съ тѣхни приходи едно духовно училище. Никой не може да въспре Н. В. Преосвященство да въведе единъ такъвъ системъ. Когато искамъ да направимъ полезни училища, то можемъ да ги направимъ, но да въскресяваме умрѣли училища, това ми се види малко мѣчно. Като се приготви персоналъ, то министерството нѣма да се отказва, и правителството на всякъдѣ ще помогне, а ние да не помагаме на правителството значи, да хабимъ силитѣ му.

Баларевъ: Както каза г-нъ предговорившиятъ ние съзнаваме важноста на семинарията, но при този въпросъ трѣба да земемъ предъ видъ практическата страна. Ако ни съобщи г-нъ Министръ колко ученици има въ Самоковъ и Лѣсковецъ, ние ще видимъ, че въ една добра семинария могатъ да се

събержатъ всичкитѣ ученици; и пакъ ще може да бжде семинарията както трѣба. (Гласове: Искерпано е.)

Председателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още за това? (Гласове: не желае; други гласове: нека се говори!)

Митр. Мелетий: Азъ благодаря на г-на Славейкова за дѣто напомни, че богатствата принадлежатъ на мѣнастиритѣ и могатъ да се употребяватъ за духовни цѣли. Но ние като имаме Конституция и Нар. Събрание, желаемъ да се направи споредъ законътъ, а не само по самоуправство.

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание 7-то предложение на г-на Мин. на Просвѣщеніето, т. е. да се унищожи духовната семинария въ Самоковъ? (Приема.) Който не приема да си дигне ръката. (Малцина дигнаха.) Сега ще се четатъ предложенията исцѣло.

Ст. Поповъ: кога хортувахми за Лѣсковската семинария, не рѣшихми и този въпросъ: какъ ще стане съ нея?

Председателъ: Най напредъ ще се вотира за тѣзи предложения на г-на Министра и желая да се прочетатъ.

Мин. Гюзеловъ: (Чете предложенията исцѣло.)

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание предложенията на г-на Мин. на Просвѣщеніето както, ги сега прочете? (Приема.) Който не приема да си дигне ръката. (Малцина дигнаха.)

Митр. Мелетий: Какво ще стане съ ученицитѣ, които сж сега въ Самоковската семинария.

Ст. Поповъ: моето предложение е: да се премѣсти Лѣсковската семинария въ Търново; защото е Лѣсковецъ усамотено мѣсто и нѣма съодно здание за помѣщение на ученицитѣ. Зданията сж влажни и не удобни за здравіето на ученицитѣ. При това трѣба да имаме на память нашата стара Столица.

Председателъ: Има ли 5 души да поддържатъ това предложение? (Има.) Какъ желае Нар. Събрание, сега ли да се разисква това или утрѣ? (Утрѣ.) Тогава за утрѣ на дневний редъ остава това предложение.

Славейковъ: Г-да, това предложениѣ е твърдѣ кжсо и можемъ да го свършимъ сега, защото азъ мисля, че никой нѣма да се въспротиви на това и азъ бихъ желалъ тая семинария да бжде въ Търново. Но незнай има ли въ Търново готово здание? Въ Лѣсковецъ има. Съ време когато се приготви въ Търново здание, трѣба г-нъ Министръ на просвѣщеніето да има предъ видъ, да се премѣсти тая семинария въ Търново.

Т. Станчовъ: Утрѣ преди пладѣтъ трѣба да нѣма Събрание, защото протоколитѣ стоятъ не написани.

Ст. Поповъ: Въ цѣлъ единъ градъ като Тър-

ново ще се намѣри здание.

Председателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание сега да се разисква този въпросъ? (Гласове: Сега; други гласове: утрѣ.)

Савва Илиевъ: Г-нъ предговорившии каза, че въ Лѣсковский мѣнастиръ нѣмало здание. До колкото азъ знаа, зданието е доста хубаво; а колкото за това да ли да се премѣсти семинарията въ Търново или не, то азъ мисля, че сега не може, защото въ Търново нѣма приготвено нужното здание и за това предлагамъ да се остави въпросътъ за бжджщата сессия да го разискваме.

П. Генчовъ: Освенъ старото здание, което съществува въ Лѣсковецъ, предишното Министерство е дало за ново здание 40,000 фр., което е искарано и половината отъ ученицитѣ живѣятъ въ него, а другата половина въ старото.

П. Станчовъ: Азъ нѣма да говоря г-да, какъ ще бжде ползата за развитіето на единъ ученикъ, когато живѣе въ градъ и между общество. Думата ми е за Лѣсковската семинария. Дѣйствително Лѣсковската семинария има едно помѣщение и всякой, който го види, може да го оцѣни какво е, обаче поддържамъ мнѣние то на г-на Ст. Попова, което поддържаватъ мнозина отъ присѣтствующитѣ депутати, т. е. да се премѣсти семинарията въ Търново, дѣто ще се посѣщава и отъ по-много ученици, а особено отъ града, на които е затруднително да ходятъ въ Лѣсковецъ. Въ такъвъ случай ползата ще бжде двойна; защото ученицитѣ не ще бждатъ само степендианти, но голѣмо число ще има и отъ града. Въ сжщото време ще помогнемъ на единъ градъ, който е старовременна Столица. Съ това ще направимъ голѣмо улѣснение и за двѣтъ страни, ако се съгласимъ да се премѣсти тамъ семинарията, което трѣба да рѣшимъ сега; а щомъ се приготви здание, Министрътъ да направи нужнитѣ распоряжения.

Наумовъ: Тукъ се каза, че се похарчило 40,000 фр. за Лѣсковското здание; но нѣка да бжде това, ние пакъ трѣба да вземемъ предъ видъ ползата, която ще иматъ ученицитѣ, като живѣятъ въ града и като иматъ сношение съ обществото. Въ Търново може да се приготви едно здание.

Тодоровъ: Менѣ се види чудновато, че г-нъ П. Станчовъ заявява това. Това е една семинария, която е нѣщо съвсѣмъ различно отъ другитѣ училища. Семинарията въспитава духовенство; а другитѣ училища иматъ разни цѣли. Всинца знаемъ, дѣ е този мѣнастиръ Св. Петръ: той лѣжи между г. Раховица, Лѣсковецъ и Търново. Ученицитѣ въ мѣнастиръ се намиратъ въ такова положение, въ каквото напр. ученицитѣ въ Робертъ Коллежъ въ Цариградъ, които въ недѣлята само единъ пактъ излизатъ изъ училището въ обществото. Това мѣсто има прекрасна

природа и чистъ въздухъ, най-хубава вода за пиене; послѣ това и мѣстото лѣжи въ центрътъ между три мѣста около Търново, когато въ Търново въздухътъ е заразенъ, водата е топла и т. н. т.

Славейковъ: Азъ мисля, че не трѣба да се боимъ, ако се премѣсти семинарията въ Търново, че всичкитѣ Търновчани щѣли да станатъ попови. (Смѣхъ) Азъ съмъ на мнѣние, че много по-добруъ ще бѣде ако приемемъ да бѣде въ града. Азъ приемамъ да бѣде и въ Лѣсковецъ. Но ученицитѣ трѣба да бѣдѣтъ между обществото, а не като въ пустиня, когато трѣба на ученикъ да се приучва на общественъ животъ. Ученицитѣ ако нѣматъ сношение съ обществото, то е голѣма повреда за тѣхъ и отъ опитъ се е познало, че такива ученици ставатъ идиоти. Колкото за паритѣ, които сѣ похарчени за зданието въ Лѣсковецъ, тѣ не сѣ похарчени, но сѣ хвърлени въ морето. Но както и да е ние трѣба да приемемъ еднажъ за начало ползата и слѣдователно, че за това трѣба непремѣнно да се премѣсти семинарията въ Търново, дѣто ако и да не е водата до толкова добра, пакъ не е такава, каквато е въ Лѣсковския манастиръ, дѣто я нѣма никаква, а я пиятъ отъ щерни, както и въздуха е лошъ отъ блатата. А колкото за устройството на едно здание въ Търново, то окръгътъ може да направи семинарно здание въ градътъ. Впрочемъ трѣба да приемемъ началото, че не трѣба да правимъ училища въ пустинитѣ, но въ градоветѣ. Ще свърши като приложимъ, че е излишно разискванието на този въпросъ, ако глѣдаме принципътъ, когото сѣ приели въ разискванията.

П. Станчовъ: Г-да, жално ми е, че нѣкои говорятъ противъ премѣстванieto на семинарията отъ Лѣсковецъ въ Търново. Азъ незнамъ по каква причина правятъ тѣ това. Ако хвалимъ водата и природата, това азъ не разбирамъ, но трѣба съвършено другоиче да глѣдаме на тѣзъ работа. Азъ мога да ви покажа ученици, които сѣ били въ Лѣсковската семинария, че станаха съвѣтмъ диви. А друго нѣщо е, когато излѣзе ученикъ изъ едно училище, което се намира между обществото, а не въ пустиня. Ученицитѣ много се ползватъ отъ съобщението съ челоуѣци. Колкото за думитѣ на г-на Тодорова, до колко сѣ умѣстни, това оставямъ на страна.

Ст. Поповъ: Азъ сѣщо то щѣхъ да кажъ, което разясни г-нъ предговорившии. Преди всичко трѣба да предполагами, че училището ще се посѣщава отъ по-много ученици, отъ колкото се посѣщава въ Лѣсковецъ. Зарадъ туй трѣба да се постави на такова мѣсто, дѣто да могатъ хората по-лесно да проваждатъ своитѣ синове, отъ колкото въ Лѣсковецъ, дѣто освѣнъ степендианти никой нече да проводи сина си. (Гласове: исчерпано е.)

Предсѣдателъ: Какъ щете да се вотира:

сега ли да се премѣсти зданието, или да се земе само въ принципъ премѣстванieto? Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още върху това? (Гласове: Исчерпано е.) Приемали Нар. Събрание по начало да се премѣсти духовната семинария изъ Лѣсковецъ въ Търново. (Едни гласове: Приема; други не приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Меншество.)

Митр. Мелетий: Въпросътъ е свършенъ, но имамъ да кажъ само, че имамъ и Св. Синодъ и Екзархъ, които се грижатъ за духовното възпитание, та трѣба и тѣ да се питатъ за такива работи.

Предсѣдателъ: Ние мислимъ, че висшето духовенство ще намѣри за добро онова, което се рѣши отъ Нар. Събрание и вървамъ, че ще се съгласи относително за това. Имали 5 души, които да поддържатъ предложението на г-на Цека Петкова относително за земледѣлческото училище? (Има.) Тогава, то остава за утрѣ на дневний редъ, а сега за зданието се закрива.

(Конецъ въ 7 часа послѣ пладнѣ.)

Предсѣдателъ **П. Р. Славейковъ.**

Подпредсѣдатели { **Дрѣ. И. Браделъ**
Н. Сукнаровъ.

Секретари: { **И. Даневъ.**
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
К. Коевъ.
Р. Каролевъ
А. Храновъ
Т. Станчовъ
Х. Грънчаровъ

Управителъ на стенографическото бюро А. Безеншекъ.